

פרוטוקול מס' 3/41

מישיבת וועדת החינוך שהתקיימה ביום ד',
כ"ב באייר תשי"ט (3.6.59)
בשעה 9.00

- נ כ ח ו: חברי הוועדה:
  - ש. פרסיץ - היו"ר
  - י. גרוס
  - ד. הקטיץ
  - פ. זוארץ
  - ש. כפרית
  - ד. נצר
  - ד. צברי
  - א. רוזיאל-נאור
  - י. ופאל

מוזמנים: ד"ר אבידור - מנהל משרד החינוך
מר לוריא - מנהל המח' לפיתוח במשרד החינוך.

סדר-היום: קרן הספריות של בית הנשיא.
הצעות משרד החינוך בחלוקת
250.000 ל"י לצרכי תרבות.

היו"ר ש. פרסיץ: פותחת את הישיבה.

רשות הדיבור למר לוריא, בקשר לקרן הספריות של בית הנשיא.

מר לוריא: אתן הסבר על מהותה של הקרן ותכנית עבודתה. קרן זו הוקמה לפני 3 שנים, מטפלת ומסדרת ספריות לבתי-ספר ביישובי עולים, במושבים, בבתי-ספר איזוריים, במושבות, בשכונות עולים ובפרברים. אין היא מטפלת בבתי-הספר שבתחום העירוני המאוורגנות והמסודרות, פרט ליפו. קרן זו הקימה עד כה כ-600 ספריות. השנה בלבד השלימו והוסיפו 180 ספריות.

כל ספריה מונה יחידה בת 200-150 ספר. מדי שנה בשנה באה תוספת, כיון שיש בלאי לא קטן, ולא כדאי לכרוך ספרים. נוסף על כך ישנה גם תוספת של ספרים חדשים.

עבודה זו מתנהלת בעיקר על ידי רעיית הנשיא, והספריות הללו נמצאות בפיקוח מתמיד על ידי גב' כרמון, אשר היא מורה בפנסיה. היא נוסעת ומבקרת בכל בית-ספר שם ישנה ספריה כזו, מדריכה את המורים ואת החלמידים לקריאה.

מלבד הספריות לילדים, קיימים עוד שני מפעלים צדדיים. כיון שבמרבית המושבים, המורים הם צעירים, רבים מהם אף בלתי מוסמכים, הוסיפה הקרן הזו ספריות עזר למורים משני סוגים: ספריה מתודית, המונה כ-40-30 ספר בעברית, וספריה בה ישנם ספרי היסוד ביהדות. כלומר, תנ"ך עם פרוש, מקראות גדולות, ומקראות קטנות. משנה עם פרוש, ספר האגדה, שירי ביאליק, ספרי מועדים וכו'. כל זה ניתן בעיקר למושבי עולים. השנה נעשה

מר לוריא: עוד צעד קדימה, ונתנו ספריות גם לבתי-ספר לנערים עובדים. השנה ישנם כאלה שלשים במספר.

מלבד הדאגה לספרים, דואג המפעל הזה גם להדרכה בקריאה. בשנה שעברה נעשה ניסיון באחת הכתות הנמוכות של בית-הספר, למתן ספרונים קטנים לקריאה. ייתכן ב' ו-ג' של בית-הספר חולקו לכמה 40 ספסלים של ספרונים, ובהדרכה מיוחדת קראו כל הילדים את הספר הזה. נעשית גם פעולה דומה בכתות העליונות, ביחוד בכתות ז' ח'. אחז כך נערך דיון על הספר ונושאו. במשך תקופות שונות קובעים נושא, מספקים את הספרים למספר בתי-ספר באיזור מסויים, ולאחר מכן מכנסים את הילדים אשר קראו את היצירה, לשיחה עליה. לעתים נעשה זה גם על ידי מפגש עם הסופר עצמו. נערכו דיונים כאלה בישובי עולים שונים בהשתתפותו של נתן אלתרמן, כאשר קראו שיריו. עם הסופר שמאלי, כאשר קראו את ספרו 'אנשי בראשית', ומפגשים אלה נעשו בביתה של רעיית הנשיא. הוזמנו לשם ילדים מבתי-ספר, בגבולות של 150 ילד, אשר קראו יצירה זו, ונערכת שם, בהדרכת מורה ותיק שיחה על הנושא.

מדי שנה בשנה מתקיים כנס של מורים ספרנים העוסקים בכך, ונתנת להם הדרכה על ידי בקור בספריות מאורגנים המתנהלות על ידי ספרנים מומחים במקצוע.

תקציב המפעל הזה היה בשנה שעברה כ-60 אלף ל"י. אנחנו מקווים שגם השנה לא יהיה הסכום קטן מזה, ואולי אף קצת יותר. המקורות לסכומים הם ההכנסות מבית הנשיא. אין הכנסות אלה באות מתרומות, כי בית הנשיא איננו עורך מגביות, אלא מתוך הוגי הידידים מתקבלות תרומות למפעל הזה. אנו מקווים כי השנה תגיע התרומות האלה לסכום של 25-20 אלף ל"י. משוד החינוך השתתף בשנה שעברה ב-25 אלף ל"י. השנה אנחנו מקווים שנגיע להשתתפות של 30 אלף ל"י.

מלבד זה אנחנו רוצים הנשיא קשר עם ילדי בתי-הספר בארצות-הברית, הנקרא "מילד לילד". ילדי בתי-הספר בארצות-הברית תורמים מדמי הכיס שלהם לקרן הזו, והיא מחלקת את הכסף שווה בשווה. מחציתו מוקדש לספרים באחד מישובי העולים, ומחציתו לספרים לאותם ילדים אשר השתתפו בפעולה זו. משתתף בזה גם הוועד-הפועל של ההסתדרות בסכום של 10 אלפים ל"י, והפועל-המזרחי בסכום של 2000-3000 ל"י.

הינו"ו ש. פרסיץ: בתקציב רשום סכום של 20 אלף ל"י לשנה זו. לפני שאוסיף אינפורמציה מסויימת על דברי מר לוריא, הייתי הפצה לדעת מנין לגבי התקרה שהסכום הזה יתוקן עד 30 אלף ל"י.

ד"ר אבידור: בתקציב של השנה שעברה היה הסכום של 25 אלף ל"י מורכב משני סעיפים. 10 אלפים לקחנו מבתי-ספר מזהזקים. אנחנו השנה, וחוזקים מאד בסעיף של אספקה וציוד לבתי-ספר מזהזקים, ולא נוכל להקציב מתוך סעיף זה כל סכום. באם הגדלנו את הסכום ל-20 אלף ל"י, היה זה מתוך התקרה כי מתוך ה-250 אלף ל"י אשר באו כתוספת יוקדשו למטרה זו 10 אלפים ל"י.

הינו"ו ש. פרסיץ: קראתי בפניכם אתמול את מכתבה של רעיית הנשיא, ממנו הסתבר כי היא מודאגת מאד מן המצב הכספי. היא קבלה מכתב מאת מר לוריא בו הוא מודיעה, כי משוד החינוך ישתתף השנה בסכום של 20 אלף ל"י בלבד. החלה מזעיקה את כולנו לעזרה. אתמול, כאשר העמדתי על סדר יומה של ישיבתנו כסעיף ראשון את ענין חלוקת רבע מיליון הל"י, הייתה כוונתי לזכות גם בסכום הדרוש למטרה זו. רעיית הנשיא מבקשת הקצבה של 35 אלף ל"י. רצוני ואשית לדעת בדיוק מהו המפעל הזה. צריך לראותו במקומותיו. בפרוטות שמשוד החינוך מעמיד לרשות המפעל הזה, נעשתה פעולה מוערכת, שאילו הייתה נעשית על ידי משוד החינוך, היה הוא צריך לכסות את כל הכספים האלה, או משוד האוצר. כאן לדעתי אין דקדוקי עניות, כי המדובר הוא על 5000 ל"י נוספות. אפשר למצא

היו"ר ש. פרסיץ: 5000 ל"י בתקציב, לו גם כדי לאפשר להפעיל על ידם עוד סכומים, ואני אומרת לכם כי יופעלו על ידי כך עוד סכומים. ועל מנת להיענות לאדם אשר זכויותיו בארץ הזו בשטח הפעולה החינוכית גדולות. רעיית הנשיא רואה במפעל זה, לעת זקנה, ככתר פעולותיה, ויש להיענות לבקשה.

ר. צברי: אינני רוצה לנגוע עתה בעצם הסכום, כי אני יודעת שגישתו של משרד החינוך למפעל זה היא חיובית ביותר, ואין לחשוש שלא יתן את הנחוץ. אלא שלדעתי, כפי שהבינותי מדברי מר לוריא, ספריה זו חורגת כבר מהתחום של ספריה רגילה, היא הופכת להיות ספריה מקצועית למורים. ואשר לכך ברצוני להעלות שאלה, אם כזה הוא הדבר, היכן הכתבת? האם אין ספריה חינוכית למורים צריכה להיות בתחום משרד החינוך? ולא זו בלבד, אלא על משרד החינוך אף להרחיב ספריות מתודיות ממין זה, והדבר צריך להיות בקנה מידה גדול, אך בידי משרד החינוך. אינני מדברת נגד ההעלאה לתקציב מפעל הספריות אשר באוגונה של רעיית הנשיא, אלא שחושבתני כי עליה להתרכז רק בשטח בו התחילה, ואילו לא כאן המקום לרכז ספריות חינוכיות למורים.

היו"ר ש. פרסיץ: נפלה כאן אי הבנה. מר לוריא פתח ואמר כי המפעל הזה הספיק לסדר 600 ספריות, והשנה הרחיב את המסגרת גם לספריות לנערים עובדים, וגם בנוגע לספריות מתודיות, שהוקמו בכמה ישובי עולים. אינני רואה כאן כל חריגה מהעקרונות לפיהם החלו.

ר. צברי: דבר זה עצמו העלה את שאלתי, כי ספריות מתודיות למורים, צריכות להיות בתחום משרד החינוך. הדרכה למורים צריכה להיות מרוכזת בידי אותו גוף אשר הוא מטפל בחינוך.

ר. הקטיץ: אני מבדנת על כל פעולה אשר נעשית על פי יוזמה צבורית, הרבה מפעלים בארץ אשר עברו עכשו למסגרת ממלכתית, קמו בדוך כזו, ויש לדעתי לברך את רעיית הנשיא אשר עסקה ועוסקת במפעל חשוב זה. היא התחילה בקטנות, והנה שמענו כי הגיעה ל-600 ספריות ברחבי הארץ. משום כך אני תומכת בדברי היו"ר פרסיץ, שאין לקפח מפעל זה, ויש לתת את מה שנדרש. כי אין הדבר נאמר בסכום בלבד, אלא בהרגשתו של האדם אשר עושה את המלאכה הזו ורואה בכך יעודו, ובאם לא ימצא את התמיכה הדרושה, ישמש זה לו כגורם לרפיון. אין המדובר בסכום כה גדול, ואפשר למצאו בתקציב.

יחד עם זאת, יש לקחת לתשומת לב את דברי ח"כ צברי, ובמרוצת הזמן, על יסוד המפעל הזה, משרד החינוך ישלים את פעולת הספריות המתודיות. וירחיבן לכל רחבי הארץ.

ש. כפורת: לא עקבתי אחרי התפתחות המפעל הזה, אבל במידה שידוע לי, הוא כולו נעשה על ידי פעולה התנדבותית. אני לכך רואה בזה עבודה חשובה לא פחות מלימודים, ואם זה מקבל ממדים כאלה, הרי יש לעזור למפעל.

אני חושבת שיש להקציב את הסכום הנדרש על ידי רעיית הנשיא, כי סכום זה ודאי נדרש על יסוד מעשי ועל יסוד חכנון.

ד. נצר: גם אני חושבת כי כל יוזמה צבורית נוספת, ברוכה בה, מאחר ואין המדינה והממשלה יכולים להקיף הכל. אלא שרציתי לדעת אין מתנהלת הקרן הזו בפועל? אין נעשית עצי חלוקת הספריות לבתי-הספר? ולדעתי במידה שנחוצה המלצתנו, נביאנה, כי יש לעזור למפעל זה.

י. רפאל:
אינני מבין את הויכוח, בעוד קיים ספק אם אמנם אנחנו נהיה אלה אשר ידונו בחלוקת רבע מיליון הל"י. יחד עם זאת אני חושב שעלינו להמליץ על 10 אלפים ל"י, כי ישנם דברים שגם הם חשובים למדי, וגם עבורם צריך להקציב. אלא שדבר זה יוכל להיעשות רק על רקע הרשימה כולה, כי אז גם נוכל לסכם עדיפויות מסויימות. אל לנו לשכוח כי סכום של 60-70 אלף ל"י למפעל כזה הוא סכום נכבד למדי, בעיקר כאשר ישנו כבר יסוד ל-600 ספריות. בדרך כלל זהו תהליך אשר יש להמשיך בו באיטיות. אם, איפוא יש מקום להמלצה, אזי רק על רקע הרשימה כולה.

היו"ר ש. פרסיץ:
ראשית אנחנו איננו דנים עתה על חלוקת רבע מיליון הל"י, אלא על בקשתה של רעיית הנשיא לעזור לה להמשיך במפעל החשוב הזה. אשר למקורות מהם נקציב את הכסף, על כך עוד נדבר, כי יש לכל אחד ואחד מה לומר בקשר עם זאת. הדבר העקרוני הוא שעלינו לומר היום כי אנחנו כולנו ממליצים להיענות לבקשת רעיית הנשיא. לי נראה שגם אתה, ח"כ רפאל, צריך לתמוך בזה, כי כאשר נדבר על המקורות, תוכל למצא את הסייגים שלך שם.

מר לוריא:
לדברי ח"כ צברי. בתור ראשון דואגת קרן הספריות להקמת ספריות בבתי-ספר לילדים ולנערים. אבל הבאנו בחשבון את מצבם של המורים במושבי העולים המרוחקים, כשהמורה גר במקום ואיננו יכול לבא למרכז תרבותי על מנת לקבל ספרים, ואף המפקח מגיע אליו לעתים רחוקות, לכן יצרנו זאת כספרית עזר, אשר למעשה צריכה להיות רכושו של המורה. אותו דבר ביחס לספריה היסודית ביהדות. ספריה מעין זו צריכה להיות רכוש של המורה. אבל כשהמדובר במקומות נידחים, ובמושבי עולים כשהמורים שם אינם מוסמכים, צריך לנהוג לגביהם לפני משורת הדין.

עבודה זו מתנהלת כולה על ידי רעיית הנשיא, בביתה. אחד החדרים פונה לשם כך, שם אורזים את הספרים, מקבלים אותם מהמול"ים בהנחה עד כדי 50%. כל הנהלת החשבונות וחליפת המכתבים נעשית בעזרת המנגנון של בית הנשיא, ללא הכבדה תקציבית על הקרן עצמה.

חלוקת הספריות בין בתי-הספר נעשית בעזרת המפקחים המחוזיים אשר קובעים את סדו העדיפויות.

ד"ר אבידור:
לדברי ח"כ צברי בענין הספריות המתודיות ברצוני להוסיף מילים מספר. אי אפשר לצייד כל בית-ספר בספריה מתודית. על מנת לפתור בעיה זו, הקימונו מצד אחד ספריות בבתי-ספר במרכזים גדולים, ועכשו אנחנו מקימים ספריה מתודית ניידת. עכשו המצב יוקל במידה נכרת, כיון שהמורים והגננות מקבלים מענקים לספרים, והם מחוייבים להוציא כספים אלה למטרה זו.

בענין הסכום תהיה עוד אפשרות לדון. ואשר לדבריה של ח"כ הקטיין ברצוני להוסיף כי כולנו מקדמים בברכה הקמת גופים הנעשים בהתנדבות, אבל יש להזהר מריבוי חופעות אלה, כי במשך הזמן קמות אותן גוף לשאוב את כל תקציבו ממשרדים ממשלתיים. לפני שנתיים שלש לא נתנו כל תמיכה כספית לקרן הזו לספריות, אלא העמדנו את משרד החינוך לרשות המפעל, מבחינת בח אדם. השנה מאחר ונדוּשנו, חושבני כי יש להסתפק ב-30 אלף ל"י.

היו"ר ש. פרסיץ:
האם יש לך סיבה לחשוב ש-35 אלף הל"י מהתקציב הזה שאנחנו עומדים עכשו להקציב לספריות מטעם בית הנשיא, מהווה אפילו רמז לכך שיש רצון להעביר את המפעל הזה אשר התחיל בהתנדבות, לידי הממשלה ולאחריותה?

ד"ר אבידור: לא. אין הדבר כך.

היו"ר ש. פרוסיץ:

אני יכולה לסכם את הדיון בענין זה ולומר כי ועדת החינוך ממליצה על היענות משרד החינוך להצעתה של הגב' בן-צבי, רעיית הנשיא, אבל בעת הדיון עם ועדת הכספים, ייקבע הסכום המומלץ.

לפני שנעבור לסעיף השני בסדר-היום, אבקש את ד"ר אבידור לכלול בחשובתו שאלה נוספת על שאלותי מאתמול והיא - מבין הנבחנים בבחינת הסקר, אשר מספרם היה 31 אלף, עברו רק 12 אלף, ו-19 אלף ילדים נשארו בסימן שאלה. הייתי רוצה לקבל חשובה מה יהיה גורלם של ילדים אלה?

ד"ר אבידור:

היו"ר פרוסיץ שאלה בענין כחות פסולות וענין המשמרת השניה. אין לי מה להוסיף על מה שנאמר על ידי השר בנאומו, ואשר כתוב בעמ' 8 מנאומו.

בענין בתי-מדרש למורים, ובעיקר לגננות. זכור לכם שלפני שנתיים, בתשי"ח, הודענו ברבים כי החל מתש"כ, כלומר שנת נלימודים הבאה, הדרישות לכניסה לכחות של גננות ולמדרשות מקצועיות תהיינה שוות לדרישות לכניסה לכחות של מורים ומורות. אם עד עכשו דרשנו מן המועמדות 11 שנות לימוד, לגננות, ואילו למורים ומורות דרשנו תעודות בגרות, הרי מתש"כ נדרוש מכלם תעודות בגרות. אין צורך לנמק מדוע רצינו זאת, כי אנחנו סבורים שיש להעלות את רמתן של הגננות.

מדוע החלטנו לדרוש זאת החל משנת תש"כ? ומדוע השארנו לשם כך את התקופה של שנתיים? כי בדקנו את המספרים, ומצאנו כי בשנת הלימודים תשכ"ב, כלומר שנתיים לאחר מכן, יהיה המפנה השל ביותר מכל השנים על מנת להנהיג ופורמה זו. כי לא קל לדלג פתאם על שנה של אספקת מורים מקצועיים וגננות, אבל מבחינת המספרים בסוף תשכ"א, ההבדל בין מסיימי כחה ח', והנכנסים לכחה ראשונה של בית-הספר, יהיה הקטן ביותר מכל השנים. היינו, יסיימו בית-ספר יסודי בצורך כ-47 אלף תלמידים, ויכנסו קצת למעלה מ-50 אלף. זהו הפרש קטן לעומת ההפרשים שהיו לנו בעבר. בעוד אשר ההפרש יהיה קטן, כ-6-5 אלפים; יהיה מספר המורים המסיימים גדול, כ-1300-1200. אנחנו נהיה זקוקים למחציתם בלבד. ואז אנחנו בשנה הבאה, בתש"כא בכחה ב' של מורות, נגדיל את מספר הכחות למורות לכחות נמוכות ולגננות, ולא יהיה לנו מחסור בגננות. גם אם יהיה מחסור קטן, אזי הנה מסיימות השנה 410 גננות, ובשנה הבאה 380. אנחנו זקוקים ל-150 גננות, האחרות אינן נקלטות, והן אף אינן הולכות לישובי עולים להחליף שם את הגננות הבלתי מוסמכות. כך שמבחינת גננות, כפי החשבון שעשינו, יהיה אז הסכון יותר קטן מאשר בשנה זו. לעומת זאת אנו מקוים שמחוך המספר הגדול של מסיימי כתב ב' למורים, נוכל לחלק גדול מהם לתת הכשרה מקצועית מסויימת, על מנת למלא את המחסור במורים מקצועיים.

אבל כיון שבכל זאת חששנו להרשמה, עשינו מיד הקלה אחת, עליה הודענו לפני 3-4 חדשים והיא, כי בתקופת המעבר שעלולה להימשך שנה או שנתיים, לא נדרוש מהמועמדות למדרשות תעודות בגרות. נסתפק ב-12 שנות לימוד.

עם כל זאת אנחנו יושבים עכשו על המדוכה, הרישום בסמינרים לא נגמר אמנם, אבל אין נרשמים לכחות של גננות. אך אם גם לא תפתחנה כחות לגננות בסמינרים הקיימים, אין דאגה. אנחנו בעצם ימים אלה יושבים על המדוכה, ויתכן שלאותה שנה או שנתיים של מעבר נושה לקבל מועמדות אשר סיימו 12 או אפילו 11 שנות לימוד, לבתי-מדרש לגננות לזרם הממלכתי-דתי, כי כאן החסרון בגננות מוסמכות הוא רב. גננות אלה תעבודנה כמוסמכות, אבל נדרוש מהן בחינות השלמה מסויימות, בעיקר בהשכלה כללית.

יתכן שיהיו לנו קשיים בפורמה זו, אבל בחרנו באותה שנה בה הסיכון הוא קטן ביותר. יהיה לנו יותר קל לדרוך על זה באותה שנה, ויתכן מאד שלגבי מורים מקצועיים נצטרך לפתוח קורסים מזורזים, ודבר זה כדאי, על מנת להעלות רמתם.

היו"ר ש. פרסיץ:

האם בכל חישוביכם, ישנה איזו עצה, בהתחשב עם העובדה שבכל זאת יכולה לבא עליה בממדים גדולים אשר להם אנחנו מחכים. האם יש בעניינים אלה עצה מסויימת, איך לקדם את פני הברכה הזו?

דבר שני, האם הובאו בחשבון הצרכים של

גילאי 14?

ד"ר אבידור:

ביחס לעליה, הדבר מובא בחשבון משתי בחינות. העליה מביאה אתה גם מורים, אך עומדת כאן שאלת הכשרתם, בעיקר בעברית. ביחס לגננות כבר בשנתיים האחרונות נוצר בארץ מלאי של גננות שלא נקלטו. במשך השנתיים הבאות יוצר מלאי של מאות גננות שלא תקלטנה.

המורים אשר הגיעו עם העליה, ברובם נקלטים בבתי-ספר על-יסודיים, לאחר עזרם אולפן. יש מהם שנקלטו בבתי-ספר מקצועיים. עשינו עכשו סקר באולפנים, בקרב המורים, אשר יוכלו ללמד בבתי-ספר תיכוניים, בעיקר הובא מקצועות ריאליים, ואנו חושבים להכין עבורם קורס נוסף, אשר יקל עליהם להיקלט.

בענין בתי-ספר תיכוניים. מספר אלה שנגשו לסקר היה 31 אלף תלמידים. הצליחו מכל הסוגים והנורמות כ-40%, אשר מהווה אחוז גבוה מאד. במקומות כמו אנגליה וצרפת מפנים הסקרים רק 20% ללימוד תיכון. נכון שאנחנו ליברליים יותר בשטח זה, כי התביעה אצלנו לחינוך המשך היא מהגדולות בעולם, פרט לארצות-הברית, ששם זהו חינוך חינוך, חובה ולכל.

לאור האחוז הגבוה הזה, אנחנו מתחבטים בין שתי קצוות. מצד אחד הנהירה לבתי-ספר תיכוניים ואקדמאיים, ומצד שני תביעה לרמה. אשר לרמה, עשינו ותורים לגבי ילדי העליה ועדות המזרח, ויחד עם זאת אנחנו נעמוד בפני העובדה כי כאשר ילדים אלה יגיעו לכיתה יב', חלק נכר מהם ייכשל בבחינות הבגרות. יש לחכות לכך שבשנים הבאות, עם הכנסתם של ילדי עדות המזרח לבתי-ספר תיכוניים, יעלה מספר הנכשלים בבחינות הבגרות, כי את רמת הבחינות לא נוריד.

כפי שאמרת, עמדו בסקר 12 אלף תלמידים. עוד מוקדם להגיד מה גורלם של מספר זה של ילדים, עדיין לא נסתיימה ההרשמה ואין לדעת בדיוק. בדרך כלל 90% מבין אלה שזכו בסקר ימשיכו בלימודיהם, האחרים לא ימשיכו או מפני שהוריהם אינם רוצים, או מפני שהם ימצאו במקומות מבודדים מקום שם אין בית-ספר על-יסודי. חלק מבין הזוכים בסקר יילכו ודאי גם לבתי-ספר מקצועיים וחקלאיים. על כל פנים, אלה אשר זכו בסקר, ויש על ידם בתי-ספר, ניתנת להם עדיפות להתקבל. השאלה העומדת עתה היא בקשר לאחרים, אבל אין חוק של חובה לגבי חינוך על-יסודי. חלק מהם ייצאו לעבודה, ויכנסו לקורסים של חניכות וכו'. אין ספק שהבעיה היא הובה יותר חמורה בשטח החינוך המקצועי, כי יכולת הקליטה של בתי-הספר המקצועיים היא מוגבלת, והחינוך שם יקר עד מאד. אנחנו עכשו, על ידי פתיחת המוסדות הדו-שנתיים משתדלים לפתור את הבעיה באיזורי הפיתוח.

ביחס להשכלה הגבוהה. המועצה להשכלה גבוהה קיימת כ-7 חודשים. היא עשתה עד כה עבודה חשובה מאד. הקימה ועדת משנה אשר כבר סיימה למעשה את הכללים להכרה במוסדות להשכלה גבוהה, וזה יובא בסוף חודש זה לאישור המועצה. אני חושב שיהיה בזה צעד גדול קדימה, כי ברגע שנוכל לפרסם את התנאים להכרה במוסדות להשכלה גבוהה, אפשר יהיה לגשת לתהליך של הכרה בהם.

היו"ר ש. פרסיץ:

האם אפשר לקבל את שמות חברי המועצה?

ה"ר אבידור:

אני אביא רשימה זו בפניכם.

היו"ר ש. פרוסיץ:
שאלתי על כל הסבוכים כחינוך הגבוה. המועצה להשכלה גבוהה טפלה בעניינים אלה, האם היא עומדת גם להכנס לבעיות אחרות, מאחר והיא רשאית להמליץ על מתן תמיכות וכו', ויש לה אפשרות גם להביע דעתה בענייני הלימודים האקדמאיים. מדברים על כפילות עצומה בשטח זה וכו', מה פעולותיה בשטח זה, והאם היא פועלת?

ד"ר אבידור:
המועצה, בהתאם לחוק, מוסמכת לאוץ בעניין תאום בין מוסדות להשכלה גבוהה, אבל רק לגבי מוסדות מוכרים. כל עוד לא נקבעו הכללים להכרה במוסדות להשכלה גבוהה, היא איננה רשאית לדון בזה.

שאלת התקציבים והכפילויות, היה דיון בקשר לכך גם כאן בוועדה כאשר דנו על התקציב. מאז לא נתחדש דבר.

ח"כ רוזיאל-נאור הקשתה בעניין הסקר. אנחנו איננו חושבים את הסקר לדבר אידיאלי, אבל בין השיטות השונות לבחירת מועמדים הראויים להמשיך לימודיהם בבתי-ספר חינוכיים, ולציון מטעם המדינה והרשות המקומית, זוהי, לאחר כל מיני ניסויים שעשינו, הדרך הנוחה ביותר, ואנחנו משתדלים לתקן מדי פעם בפעם את השגיאות בהם אנחנו נתקלים. אנחנו נוחנים אפשרות לעורורים, כי ידוע לנו שאיננו מעל לסעויות. אנחנו לכן קובעים את הראויים לשכר לימוד מודרג לא רק על יסוד הסקר, אלא על יסוד הציונים של שתי שנות הלימוד האחרונות בבית-הספר. אם אנחנו רואים שישנו הפרש גדול, אנחנו בודקים את המצב. במשך שלש השנים האחרונות שכללנו את הסקר יותר ויותר, ואנו ממשיכים בכך.

בעניין ערות המזרח, הנמכנו לגביהם את הדרישה, ולא מתוך כך שאנחנו רוצים לסייע להם, אלא מתוך זה שבדרך זו אנחנו נוקטים באמצעים על מנת לקדם. זו שנה שניה שאנחנו עורכים סקר על מנת לוודא מה גורלם של אלה אשר נכנסו בנורמה ב', בכחות י' ו-יא'. הידיעות הראשונות מעודדות מאד. הקושי העיקרי יבא בכחה יא' ו-יב', כי הנשירה הגדולה מחמת אי כושר לימודי היא בכחות אלה, אבל אנחנו עושים זאת מתוך כוונה להכניסם למעגל הלימודים ועל ידי כך לקדם. ברבות הזמן יטושטשו הבדלי ההתפתחות, ואז נוכל להתאים כלם לסקר אחיד.

ח"כ צברי עוררה שאלות פדגוגיות רבות אשר דורשות דיון מקיף כשלעצמן. הבעיה שמן ההכרח לא להתפזר בבתי-ספר יסודיים על פני מקצועות רבים, אלא לרכז יותר ויותר, זוהי שאלה אשר נחלקות עליה הדעות. אי אפשר לרכז יותר כיום, מפני החביעות והדרישות של החיים המודרניים. יש לנו רכוז מסויים עד כחה ה'. אבל מכתב ו', בעיקר מכתב ז', עלינו להרכישם ידיעות במדעים, היסטוריה, גיאוגרפיה וכו'. בארצות אחרות נקטו בדרך אחרת שאנחנו מקוים כי נוכל גם אנו להגיע אליה, והיא רכוז לא בתכנית, אלא רכוז המורים. בחו"ל אין מקרים שעד כחה ו' מחולקים מורים למקצועות שונים לאותה כחה, אלא מכתב ז' והלאה. אצלנו כבר בכחה ד' מתחלקים המורים למקצועות, ואנחנו חותרים לקראת מורה כולל אשר יורה את כל המקצועות, כולל המקצועות המקצועיים כגון: זמרה, מלאכה והתעמלות. דבר זה תלוי בהכשרת המורים, וזאת איננו יכולים להספיק לעשות במשך שנתיים. כאשר יגיע היום בו נוכל להרחיב את הכשרת המורה הכולל, לא נצטרך להכניס לכחות, עד ז', מורים מקצועיים, וזה מקל בהרבה על התלמידים, כי אז החינוך מרוכז יותר.

ד"ר אבידור: המצב, כמובן, תמיד טעון שיפור, אך איננו רע כל כך. אין מקום בעולם בו אין האוניברסיטה מתאוננת שהמערכת העל-יסודית איננה מכשירה די את התלמידים, והמערכת העל-יסודית מתלוננת כי המערכת היסודית איננה מכשירה די את התלמידים. זה בכל העולם כך. באפן כללי מבחר הסטודנטים שלנו בבתי-הספר הגבוהים הוא יוצא מן הכלל, ורמה כזו של תלמידים קשה למצא בעולם. אינני סבור שהכל שפיר, ואנחנו יושבים כל הזמן על מדוכת שינויים ותיקונים של תכניות הלימוד בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים, ומשתדלים להעלות את הרמה.

היו"ר ש. פרסיץ: מתוך שורת השאלות ששאלנו והתשובות שקבלנו, מתברר כי ישנם עניינים עליהם נצטרך להרחיב את הדיון, ואחת השאלות, כפי שאני רואה היא שאלת החינוך התיכון, אלא שלא נוכל להמשיך לדון בה היום בגלל דחיפות הסעיף הראשון אשר עמד אחרון על סדר-היום, בענין חלוקת רבע מיליון הל"י.

נוסף על כך נתבקשתי לברר את אפשרות קביעת ישיבה משותפת עם מנהל משרד הסעד, בשאלת גילאי 4. לאור כל זה נצטרך לקבוע כאן את סדר עבודתנו בישיבות הבאות.

א. רוזיאל-נאור: אני חושבת שבעית החינוך התיכון חריפה דוקא עכשו, מאחר ועתה מסתיימת שנת הלימודים, הילדים גומרים כיתה ח', וצריך לפתור עבורם את הבעיה של החינוך העל-יסודי. 19 אלף ילדים, בגיל 14-15, אשר סיימו השנה בית-ספר, נשארים ללא כל הכוונה. זוהי בעיה חשובה אשר צריך לדון עליה עכשו ולא אחרי התחלת שנת הלימודים הבאה.

לגבי שתי השאלות האחרות אשר היו"ר פרסיץ עוררה, אזי חושבתני שחלוקת התקציב עומד ראשונה על סדר יומנו, וצריך לגשת לזה היום. אשר לגילאי 4, נקיים ישיבה בשבוע הבא.

אשר לשבועות הבאים, עלינו להוציא לפועל את הסיורים עליהם דברנו, עוד לפני תום שנת הלימודים הנוכחית.

ד. נצר: גם דעתי היא שעל ועדתנו להתרכז בשבועות הבאים בסיורים במוסדות חינוך, עוד לפני תום שנת הלימודים, והצעתי היא להתחיל בהם מהשבוע הבא.

אשר לשאלת גילאי 4, את אשר חפצנו לדעת אנו יודעים, ונראה לי ^{לא} נוסף דעת מישיבה משותפת עם מנהל משרד הסעד. הודעת משרד הסעד הייתה כי ההעברה נשארת בתוקפה, וענין הגרעון יסודי. ודברים אלה הם אשר חפצנו לדעת.

ביחס לשאלת חלוקת רבע מיליון הל"י, השאלה היא אם מחליטים על זה או לא.

ה. הקטיץ: ענין חלוקת התקציב הוא דחוף מאד, וצריך לעמוד בשבוע הבא על סדר יומה של הישיבה. כמו-כן אני מצדדת בדעתה של ח"כ נצר, שיש להתרכז עתה בעיקר בסיורים לפני תום שנת הלימודים.

היו"ר ש. פרסיץ: אשר לחלוקת רבע מיליון הל"י, לא רציתי לדון בענין אחרון, כל עוד לא בררתי את עמדת חברי ועדת הכספים בבעיה זו. ועתה אני רוצה להביא בפניכם דבריו של היו"ר ועדת הכספים גורי, בנאומו על תקציב משרד החינוך.

היו"ר ש. פרסיץ: "הייחסי מציע הצעה פשוטה מאד: שהכנסת תייחד דיון נפרד, שאיננו קשור בדיון תקציבי - שהוא בדרך כלל משבש את הדברים לא מעט, תייחד דיון, כשם שהיא מייחדת דיון לנושאים שונים, גם לנושא זה, של בעיות התרבות. אז היינו מגיעים לכלל מטקנה מהו חלקו הדל של התקציב הזה ובאיזו מידה אנחנו חייבים לתקן את המצב. כי התיקון שהכניסה ועדת הכספים, התוספת של 250 אלף ל"י, שצוייכות להתחלק לאחר בירור עם משרד החינוך והתרבות ותוך מגע עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת - זה חלק קטן מאד, לפי דעתי, מהצרכים הדוחקים של התרבות, אשר יוזמה צבורית וחצי-צבורית פועלת בשטחים אלה ונעשית עבודה די מבורכת, ואשר בתמיכה לא גדולה ביותר אפשר לעודד את הפעולה הזאת."

מפי ד"ר אבידור שמענו אתמול דבר מוזר מאד. כי היו"ר ועדת הכספים אמר כי קבל הרבה מאד דרישות, וכי בענינים אלה הוא יציע את אשר יציע.

ד"ר אבידור: לא בדיוק כך.

היו"ר ש. פרסיץ: נאמר בדברי היו"ר גורי בשעת נאומו, כי משרד החינוך צריך להביא הצעתו, ועל הצעה זו ידונו תוך מגע עם ועדת החינוך. פרוש הדבר בנוכחות ב"כ משרד החינוך וועדת החינוך. היו בתוכנו חברים שהתפלאו מאד כי הצדדים עם משרד החינוך לא נעשו בישיבת המליאה של ועדת הכספים, אלא נעשו בין היו"ר ועדת הכספים וב"כ משרד החינוך. עתה, לאחר שהבאתי בפניכם את הדברים האלה, אפנה ליו"ר ועדת הכספים על מנת להעמידו על הדברים.

אם אתם גורסים אח מה שאמרת, אני חושבת שאנחנו צריכים קודם כל לברר אם ישנה הצעה במשרד החינוך, ואם ישנה, להביאה לישיבתנו הבאה על מנת להחליט מה עמדתנו. לאחר מכן נקבל את הצעתו של ח"כ סמילנסקי, או הצעה אחרת אשר נשמעה אתמול, לבחור בוועדת משנה אשר תדון בפורום משולש על הענין הזה.

ד"ר אבידור: מובן שלא היה על כך דיון בוועדת הכספים. אמרתי כי בזמן פגרת הכנסת, נפגשנו, השר ואנכי עם היו"ר ועדת הכספים בענין זה, אשר אמר כי בזמן הדיונים בוועדת הכספים על תקציב משרד החינוך והתרבות, הסכימו חברים רבים להוספות. השר ואנכי אמרנו: גם לנו ישנן הצעות, נשב יחדיו ונביא הצעותינו. באותה ישיבה נשאלו עוד כמה הדורים ליישר, עליהם עוד לא באנו לכלל הסכמה. רצינו ליישר הדורים אלה, על מנת להביא את תכנן ההצעות לוועדת הכספים תוך מגע עם חברי ועדת החינוך.

היו"ר ש. פרסיץ: אני חושבת כי אני מיופית כח על ידכם לפנות ליו"ר ועדת הכספים גורי ולדרוש את דרישותינו בענין זה. פרוש הדבר, לברר את ענין התקציב הזה אחר יחד בוועדת משנה, או באותה דרך שהיו רגילים לעשותה.

אבל לפני כן אנו צריכים לדעת מה היא דרישתנו ומה אנחנו מציעים, לגבי החלוקה.

ד"ר אבידור: אני מוכן להביא הודעה זו לשר, ולשמוע מהן הצעותיו.

היו"ר ש. פרסיץ: אנחנו ביום ג' הבא, נקדיש ישיבתנו לדיון בינינו בענין זה, ואני בינתיים אשאל את היו"ר ועדת הכספים, מתי תוכל ועדתו לשבת בענין זה, ואז אביא תשובתו בפניכם.

ד. נצר: כל השאלה הזו מעוררת בעיה, אשר לא תיפתר כבר בכנסת זו, אבל יש להוריש לכהונת הבאה על מנת שתטפל בה, וזו שאלת סמכויות הוועדות. אנחנו עדיין נוהגים לפי מה שהוחלט בכנסת הראשונה, בינתיים 10 שנות חיים פרלמנטריים הוכיחו דברים מסויימים אשר יש לתרגמם לתוך פעולותינו.

בינתיים, כל עוד אנו דנים בינינו, היה רצוי לדעת אם נושא זה לא עומד כבר לדיון בוועדת הכספים?

היו"ר ש. פרסיץ:

לא. זה איננו עומד עדיין על סדר יומה של ועדת הכספים.

ד. נצר:

אם כך, נשמע את הצעות משרד החינוך, נקבע בינינו את הפעולה, וועדת משנה שתבחור מתוכנו תבוא במגע עם ועדת הכספים.

היו"ר ש. פרסיץ:

ביחס לסיוורים, חושו לי לברר עם נשיאות הכנסת מה עומד בשבוע הבא לדיון בכנסת, על מנת שלפי זה אתאם מועדים שיתאימו לכולנו ולא יפריעו לנו בעבודה.

כמו-כך אני אעמיד על סדר-היום בשבועות

הקרובים את שאלת החינוך העל-יסודי, ואזמין את מנהל משרד הסעד בקשר לשאלת גילאי 4.

כמו-כך קבלתי מכתב ממזכירות הכנסת, בו

מזכירים לנו כי לא קבלו תשובתנו ותגובותינו בשורה של הצעות וחוקים, אשר זה מזמן סכמנו. כנראה שנפלה טעות. בדבר אחד הם צדקו, בענין נגע הקלוקל בספרות ובאמנות, הצעת ח"כ כץ. בזה עדיין לא טפלנו. והדבר, לדעתי, הכרחי שיעשה. נודע לי בימים אלה על מכירת חוברות בהדרכה בעניני מין, מהסוג הגרוע ביותר, הנמכרים בהמשכים, בקיוסקים בעיקר ליד בתי-הספר. והקונים הם ילדים בגיל 11-12. ענין זה דורש פעולה מיידית.

ד"ר אבידור:

גם למשרד החינוך והתרבות הגיעו שמועות

בענין זה. קיימנו דיון ובעקבותיו

הפנינו למפקח הכללי של משטרת ישראל, כי חוברות אלה נמצאות בקיוסקים רבים בעיקר אלה שבקרבת בתי-ספר.

(הישיבה ננעלה)